

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шахбози Рустамшо дар мавзӯи «Антропонимияи «Таърихи Систон» (чанбаи таърихӣ-забоншиносӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020500 - Филология

Дар забоншиносии тоҷик дар баробари ҳалли як қатор омӯзиши масъалаҳои назариявӣ ва амалии марбут ба исмҳои хос низ мавҷуданд, ки ҳалли мусбатро талаб мекунад. Таҳқиқ ва ба низом даровардани ономастикаи осори мероси классикӣ, сарфи назар аз он, ки ёдгориҳои хаттӣ маҳзани ғании исмҳои хос мебошанд, ки диққати ҷиддӣ талаб мекунад.

Муаллифи диссертатсия кӯшиш намудааст, ки аҳамият ва саривақтӣ будани исмҳои хосро дар мисоли ёдгории таърихии асри XI «Таърихи Систон» мавриди таҳқиқ ва омӯзиш қарор додааст. Бояд зикр кард, ки то имрӯз номҳои ашхоси ёдгориҳои хаттии таърихӣ ва ҷуғрофӣ, аз ҷумла «Таърихи Систон» мавриди таҳқиқу омӯзиши илмӣ қарор нагирифтаанд ва дар таҳқиқи диссертатсионии муҳаққиқ - Шахбози Рустамшо омӯзиш ва баррасӣ шудааст. Ин таҳқиқ нахустин кӯшиши муҳаққиқ буда, омӯзиши ҳамачонибаи антропонимияи ин ёдгории хаттии дорои хусусияти таърихӣ, ҷуғрофӣ ва фарҳангӣ-иҷтимоӣ бударо ба таври муфассал нишон додааст. Чунин масъалагузорӣ аҳамияти махсус дорад ва на танҳо ба ҳалли масъалаҳои исмҳои хос бахшида шудааст, балки ба омӯзиши вазъи забони воқеии давраи таълифи осори хаттии классикӣ мусоидат мекунад. Аз ин ҷиҳат, таҳқиқи диссертатсионии Шахбози Рустамшо аз нуқтаи назари тавачҷуҳи бештари забоншиносии муосир ба масъалаҳои омӯзиши ономастика нигаронида шудааст.

Навгониҳои илмии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки бори аввал антропонимияи «Таърихи Систон», ки яке ёдгории маъруфи таърихӣ, ҷуғрофӣ ва фарҳангӣ-иҷтимоии асри XI мавриди таҳқиқи ҳамачониба қарор гирифтааст. Дар натиҷаи таҳлили лингвистӣ намудҳои асосии луғавӣ-маъноӣ, қабатҳои забонӣ ва қолабҳои сохтории антропонимия, истилоҳот ва луғати антропонимӣ, ки дар «Таърихи Систон» истифода шудаанд, муайян карда шудаанд.

Ҳадафи таҳқиқи диссертатсионӣ, пеш аз ҳама, баррасӣ ва тавсифи ҳамачонибаи лексикаи антропонимии «Таърихи Систон» мебошад. Мувофиқи ин дар таҳқиқи диссертатсионӣ ҳалли вазифаҳои муайян карда шудаанд, ки ба ҷамъоварии луғати антропонимии ин ёдгорӣ равона карда шудаанд; ба низом даровардани луғати антропонимӣ; муайян

кардани қолабҳои маъноӣ; таснифи мавод аз рӯйи сохтори морфологӣ; муайян кардани қабатҳои забонӣ; муайян кардани вижагиҳои луғавӣ-маъноии мавод; баррасии антропонимия аз рӯйи роҳҳои гуногуни ташаккули баъдӣ ва гайра.

Пайдарпайии таҷрибаҳои ҳадаф ва вазифаҳо ба сохтори диссертатсия созгор буда, он аз муқаддима, ду боб, хулоса ва феҳристи адабиёт иборат мебошад.

Дар муқаддима муҳаққиқ муаррифии қори диссертатсионии худро ба асоснок кардани интихоби мавзӯ, муайян кардани объекти таҳқиқ бахшидааст, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқро муайян мекунад, ба аҳамияти назариявӣ ва амалии асар диққат медиҳад.

Боби якуми диссертатсия «**Тавсифи сохторӣ-калимасозии антропонимияи «Таърихи Систон»**» ном дошта, ба тавсифу таҳқиқи вижагиҳои сохторӣ-калимасозии антропонимияи «Таърихи Систон» бахшида шудааст, ки вижагиҳои сохтории антропонимҳо-сода, сохта, мураккаб ва антропоним-ибораҳо бахшида шудааст. Ҳамчунин, бо мисолҳои равшан ва таҳқиқу таҳлили забоншиносӣ антропонимҳои занонаи асар, таснифоти антропонимҳо аз рӯйи навъ, антропонимҳои омехта ва номи худоён, пайғамбарон, фариштагон ва дигар чехраҳои динӣ низ мавриди омӯзиш ва таҳқиқ қарор гирифтааст.

Боби дуюми диссертатсия бо номи «**Тавсифи луғавӣ-маъноии антропонимияи «Таърихи Систон»**» унвон дорад, ки омӯзишу баррасии луғавӣ-маъноии антропонимияи асарро фаро мегирад. Дар ин боб муҳаққиқ мулоҳизаҳои муқаддимавии худро оид ба боби мазкур ва баъдан антропонимҳои асари таҳқиқшавандаро ба антропонимҳои умумиэронӣ, арабӣ, юнонӣ-румӣ, туркӣ-муғулӣ, яҳудӣ ва дар фаслҳои дигар ба антропопатронимияи «Таърихи Систон» ҷудо намудааст, ки ҷолиби диққат аст.

Дар хулоса, натиҷаҳои асосии таҳқиқи диссертатсионӣ дар асоси маводи мушаххаси амалӣ оварда шудаанд, ки таҳлил ва гурӯҳбандии он ба муҳаққиқ имкон додааст, ки вазифаҳои гузошташударо ҳал намояд. Дар маҷмӯъ, таҳқиқи антропонимияи ёдогирии хаттии «Таърихи Систон», ки аз ҷониби Шаҳбози Рустамшо пешниҳод шудааст, пеш аз ҳама, барои ҳалли масъалаҳои омӯзиши номҳои ашхоси ёдгориҳои хаттии давраи классикӣ ва масъалаҳои умумии назариявӣ ва амалии ономастика ва дар маҷмӯъ забоншиносӣ арзишманд аст.

Таҳқиқи гузаронидашуда имкон фароҳам меорад, ки ғояҳои ҳукмрон дар бораи таърих ва этнографияи Систони бостонӣ, ҳамчунин, фаъолият, ташаккул ва рушди забонҳои эронӣ равшан гарданд.

Аз қори диссертатсионӣ барои идомаи омӯзиши ҳамачониба,

муназзам ва амиқтари антропонимияи таърихӣ ва дар маҷмӯъ, ономастикаи гурӯҳҳои эронизабон истифода бурдан мумкин аст. Маълумотҳое, ки дар асоси таҳлили лингвистии антропонимикони «Таърихи Систон» ба даст оварда шудаанд, ҳам аз нуқтаи назари таърихи забон ва ҳам чуғрофияи таърихӣ арзишманданд.

Антропонимҳое, ки дар кори диссертсионӣ тасниф шудаанд, дар омода кардани луғати ономастикии «Таърихи Систон» ва дигар ёдгориҳои хаттии таърихӣ, чуғрофӣ ва фарҳангӣ-иҷтимоии асрҳои миёна арзиши муайян доранд. Маводи таҳқиқи диссертсионӣ метавонад барои таҳияи луғатҳои ҳам антропонимикӣ ва ҳам ономастикии забонҳои форсӣ, тоҷикӣ ва дарӣ истифода шавад. Онҳо ҳамчунин метавонанд дар таҳияи китобҳои дарсӣ ва васоити таълимию методии таърихи забони тоҷикӣ, форсӣ ва дарӣ, ташкил ва созмондиҳии курсҳо ва семинарҳои махсуси ономастикаи таърихӣ дар факултетҳои филологӣ, чуғрофӣ ва таърихии донишгоҳҳои олии истифода шаванд.

Муҳаққиқ вобаста ба мавзӯи диссертсионӣ 14 китобу мақолаҳои илмӣ, барномаи таълимӣ ва дастурҳои таълимӣ нашр намудааст, ки 4 адади он дар нашрияҳои тавсияшудаи Муассисаи давлатии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд, ки мавзӯъ, масъалаҳо, мундариҷа ва натиҷаҳои муҳимтарини таҳқиқро инъикос меkunанд.

Аз мутолиаи автореферати диссертатсияи Шаҳбози Рустамшо чунин хулоса баровардан мумкин аст, ки муҳаққиқ дар натаҷаи меҳнати чандсола ба мақсади худ расидааст. Таҳлилу муҳокима ва натиҷагирии муаллифи диссертатсия аз ҳар ҷиҳат ҷолиби диққат аст. Дар баробари муваффақияти бадастомада дар автореферат баъзе камбудихо мушоҳида карда шуд, ки ислоҳи онҳо ба манфати кор мебошанд.

1. Дар саҳифаи 5-уми автореферат ҷойи ҳолӣ байни тавсифи умумии таҳқиқ ва дараҷаи омӯзиши мавзӯъ ҳолигӣ мебошад, ки ислоҳ мевоҳад.

2. Дар саҳифаҳои 9, 13, 14, 15, 16 шакли транскрипти лотинии номҳо ҷо-ҷо нодуруст навишта шудаанд.

3. Дар саҳифаҳои 3, 7, 21, 23, 25-и автореферат ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ мавҷуд аст, ки ислоҳи он боиси боз ҳам беҳтар намудани кор диссертатсионӣ мегардад.

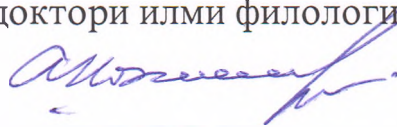
Ҷойи зикр аст, ки камбудиву нуқсонҳои мазкур характери ҷузъӣ дошта, ислоҳшавандаанд мебошанд ва қимати илмии авторефератро намекоҳонад.

Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсияи Шаҳбози Рустамшо дар мавзӯи «Антропонимияи «Таърихи Систон» (ҷанбаи таърихӣ-забоншиносӣ)» дуруст, пурра ва мукамал буда, ба талаботи

Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллиф барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020500-Филология сазовор мебошад.

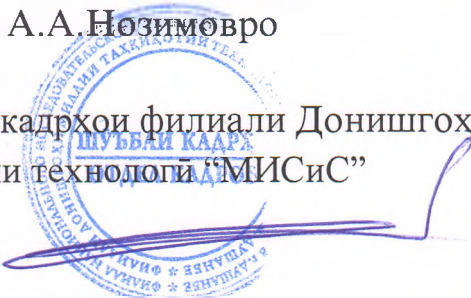
Мудирӣ кафедраи забонҳо ва фанҳои
гуманитарии филиали Донишгоҳи
миллии таҳқиқотии технологӣ “МИСиС”
дар ш.Душанбе, доктори илми филология,
профессор

Нозимов А.А.

Имзои профессор А.А.Нозимовро
тасдиқ мекунам:

Сардори Шӯъбаи кадрҳои филиали Донишгоҳи
миллии таҳқиқотии технологӣ “МИСиС”
дар ш.Душанбе

Зарипова М.А.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
кӯчаи Назаршоев, 7

E-mail: aa.nozimov@mail.ru

Телефон: (+992) 907725666

30.03.2021